ابوطالب

آية الله العظمی حسيني نسب

ژباړونکے: عبد الرحیم دراني

بسم الله الرحمن الرحيم

ابوطالب

د شیعه ؤ له نظره ابوطالب،د عبدالمطلب زوے د امیرالمؤمنین علی(ع) پلار او د پیغمبر(ص) ګران ترۀ د رسول په رسالت یو مؤمن کس ؤ او د اسلام د لومړیو وختونو په ټولو مشکلاتو او سختیو کښې د پیغمبر(ص) ملګرے او مرستندویے دے.

د ابوطالب کورنۍ

حضرت ابوطالب په داسې کورنۍ کښې وزیږیدۀ چې سرپرستي يې د پیغمبر(ص) د نیکه او د ابراهیم(ع) د دین د لارویانو د اتل یعنې حضرت عبدالمطلب په غاړه وه او د جزیرة العرب په تاریخ کښې په لرشان تحقیق او څیړتیا سره روښانیږي چې عبدالمطلب د خپل ژوند په ډیرو سختو حالاتو او بحراني او خطرناکو شرایطو کښې د خدا پرستۍ او د توحید دین له ملاتړه لاس وانه خسته. هغه وخت چې ابرهه د هاتیانو یو لوي لښکر تیار کړ او د کعبې د ورانولو لپاره د مکې په لور

وخوځیدهٔ په لاره کښې یې د عبدالمطلب ځینې اوښان ونیول.

کله چې حضرت عبدالمطلب د خپلو اوښانو د ستنولو لپاره ابرهه ته ورغے. ابرهه ورځینې ډېر په حیرانۍ سره پوښتنه وکړه ولې دې د خپلو اوښانو د ستنولو په ځاي له ما ونه غوښتل چې واپس شم او د کعبې له ورانولو ډډه وکړم؟ عبدالمطلب په ایمان او په خداي د اعتماد په روح خړوب ځواب ورکړ: "أنا رَبّ الابلِ، و للبَیتِ ربّ یمنعه (یحمیه)". [1]

زه د اوښانو مالک یم او دا کور (کعبه) هم څښتن لري چې د هغه ننګه او حفاظت به یې وکړي. بیا مکې ته ستون شو او د کعبې په خوا کښې یې په داسې حال کښې چې د کعبې د ور کونډه یې په لاس کښې نیولې وه داسې وویل:

یا رب لا أرجولهم سواکا   یا رب فامنع منهم حماکا

إن عدو البیت من عاداکا   امنعهم ان یخربوا فناکا[2]

اے ربه زۀ بې له تا بل چاته هيله نه لرم خپل امن حرم له دغو دشمنانو وساته د دې کور دشمنان له تا سره په جنګ دي هغوي د خپل کور له ورانولو وګرځوه.

دا ښکلې خبرې او داسې نورې خبرې د حضرت عبدالمطلب په خدا پرستۍ او کلک ايمان روښانه ګواه دے هغه عبدالمطلب چې د ابوطالب پلار دے. له هم دې امله يعقوبي په خپل تاريخ کښې د عبدالمطلب په هکله داسې ليکي:

"رفض عبادة الاصنام و وحّد الله عزوجل". [3]

عبدالمطلب د بوتانو له پرستشه ځان ليرې کړ او په يوازيني خداي يې عقيده لرله اوس ګورو چې دا خداي پاله او مؤمن پلار د خپل زوي ابوطالب په هکله څرنګه فکر کوي.

ابوطالب _ د عبدالمطلب له نظره

د تاريخ له پاڼو معلومیږي چې ځيني روښان ضميره وړاندو يونکو عبدالمطلب د پيغمبر(ص) له روښانه راتلونکي او د هغه له نبوته خبر کړے ؤ.

کله چې "سيف بن ذي نيزن" د حبشې د حکومت چارې په لاس کښې واخستې عبدالمطلب د يو پلاوي په مشرۍ هغه ته ورغے او له يوې ښائسته وينا وروسته د حبشې واکمن هغه ته زيرے ورکړ چې قدرمن پيغمبر(صلی الله عليه و اله) به ستا په کورنۍ کښې پيدا کيږي او بيا يې د هغه د ځانګړتياوو په هکله داسې ووېل:

"إسمُهُ محمد- صلی الله عليه (واله) وسلم – يَموتُ ابوهُ وَ اُمّهُ و يكلفه جده و عمه".[4]

د هغه نوم محمد دے مور او پلار به يې مړه کيږي او نيکه او تره به يې سرپرستي په غاړه اخلي.

بیا يې د راتلونکي پيغمبر(ص) د نورو صفتونو په بيان کښې داسې وويل:

"يعبدُ الرّحمان و يدحض الشيطان و يخمد النيران و يکسر الاوثان، قوله فصلٌ و حکمهُ عدلٌ و يأمُرُ بالمعروف و يفعلهُ ينهی عن المنکرِ و يبطله".[5]

د يوازيني او رحمان خداي عبادت به کوي او د شيطان مخه به نيسي او اورونه به مړه کړي او بوتان به مات کړي د هغه خبره د حق او باطل د پېژندلو معيار او حکم يې د عدالت په بنياد دے خلک به نيکۍ ته بلي او پخپله هم نيک دے او هغوي له بديو منعې کوي او ککړتياوې پاکوي.

بیا يې حضرت عبدالمطلب ته وويل:

إنّك لَجَدهُ يا عبدالمطلب غير کذب".[6]

بې شکه ته د هغه پيغمبر نيکه يې.

عبدالمطلب د دغه زیري له اوریدو وروسته د شکر سجده وکړه او د هغه مبارک مولود حال یې داسې بیان کړ:

"إنّهُ کان لی ابن و کنتُ به معجباً و علیه دقیقاً و إنی زوجّته کریمة من کرائم قومی آمنه بنت وهب بن عبد مناف ابن زهره فجاءت بغلام فسمیتُهُ محمد، مات ابوه او امّهُ و کفلتُه انا و عَمّهُ (اباطالب)".[7]

یو زوي مې وه چې ډېر راباندې ګران ؤ د امنه بنت وهب په نامه یوه قدرمنه میرمن مې ورته واده کړه له هغه میرمن یو زوی وشو چې نوم مې پرې محمد کیښوده، څه موده پس یې مور او پلار له دنیا لاړل او ما او تره یې ـ ابو طالب – پالنه په غاړه واخسته.

له دغو ویناوو داسې معلومیږي چې حضرت عبدالمطلب د دغه یتیم ماشوم له څلانده راتلونکي خبر ؤ نو کوشش یې وکړ چې له ځانه وروسته د هغه پالنه خپل تر ټولو ښه او ګران زوي-

ابوطالب- ته وسپاري او نور له دغه بې ساري سعادت او نیکمرغۍ محرومه کړي.

له دې معلومیږي چې ابوطالب د خپل مؤمن او موحد پلار په نظر کښې د ایمان او غوره والي دومره لویه درجه لرله چې یوازې هغه د پیغمبر(ص) د پالنې وړتیا لرله[8] اوس د مطلب د نور وضاحت لپاره د ابوطالب د ایمان روښانه دلیلونه وړاندې کوو:

د ابو طالب د ایمان دلیلونه

1. د ابوطالب علمي او ادبي آثار

اسلامي مؤرخانو او عالمانو د ابوطالب ډېرې په زړه پورې قصیدې حکایت کړي دي چې په دغه لوړو علمي او ادبي آثارو کښې د ابوطالب په رښتیني ایمان پوهیدلے شو مونږ دلته یو څو آثارو ته اشاره کوو:

لیَعلم خیار الناس أن محمداً   بنی کَموسیٰ والمسیح ابن مریم

اتانا بهدی مثل ماأتیا به   فکُلّ بأمر الله یهدی و یعصم[9]

ـ شریف او بزرګواره خلک دې پوه شي چې محمد(ص) د موسی او عیسی(ع) په شان پیغمبر(ص) دے او هماغه اسماني رڼا چې هغوي دواړو لرله هغه یې هم لري نو ټول پیغمبران په خداي په امر خلک هدایتوي او له ګناه یې منعې کوي.

ألم تَعلَموا إنا وجَدنا محمداً   رسولاً کموسیٰ خط فی اول الکتٰب

و ان علیه فی العباد محبه   ولاحیف فیمن حضه الله بالحب[10]

ـ آیا نه یئ خبر چې محمد(ص) دے موسیٰ په شان پیمغبر دے چې په اسماني کتابونو کښې بیان شوے دے؟ خلک له هغه سره مینه کوي او باید د هغه چا په معامله کښې چې خداي یې مینه د خلکو په زړونو کښې پیدا کړې ده ظلم ونه کړے شي.

لقد اکرم الله بنی محمد فاکرم خلق الله فی الناس احـمد

وشق له من اسمه لیجله فذوالعرش محمود وهٰذا محمد[11]

ـ لوي خداي خپل پیغمبر(ص) عزتمن کړ په دې بنیاد د خداي تر ټولو غوره مخلوق احمد دے خداي تعالیٰ د محمد نوم له خپل نومه مشتق کړ چې د هغه د مقام درنښت وکړي نو د عرش خاوند پروردګار محمود(ستایل شوے) او د هغه پیغمبر(ص) احمد(ډېر ستایونکے) دے.

والله لن یَصلوا الیكَ بجَمعِهم حتی اوسد فی التراب دفیناً

فاصدع بامرك ما علیك غضاضه و ابشر بذلك و قر منك عیوناً

و دعوتَنی و علمت انك ناصحی و لقد دعوت و کنت ثم امیناً

و لقد علمت بأن دین محمد من خیر ادیان البریه دیناً[12]

ـ اي د خداي رسوله هيڅکله به د دشمنانو لاس تا ته ونه رسيږي تر دې چې زه د خاورو په بستره خملم نو له چا مهٔ ويريږه او هغه څه چې امر يې درته شوے دے ښکاره کړه او سترګې روښانه او يخې کړه تا زهٔ خپل دين ته وبللم او زهٔ خبر يم چې ته زما خير خواه يې او په خپله بلنه ټينګ او صادق او سم کارے يې او زهٔ ښه پوه شوم چې د محمد دين د نړۍ تر ټولو ښه دين دے.

يا شاهِد الله على فاشهد إنى على دين النبى احمد

من ضل فى الدين فإنى مُهتدىٰ [13]

ـ اي پر ما د خداي ګواه، د خداي د رسول محمد(ص) په دين زما د

ايمان ګواهي ورکړه هر څوک چې ګمراه وي، زهٔ د هدايت خاوند يم

و: ابو طالب د خپل ژوند په وروستيو ورځو کښې په يو لړ بيتونو کښې چې دلته يې ذکر کوو د قريشو سپين روبو او مشرانو ته د محمد د بشپړ ملاتړ سپارښتنه وکړه:

اُوصی بِنَصر نبی الخیر اربعة   ابنی علیاًو شیخ القوم عباساً

و حمزة الاسد الحامی حقیقته   و جعفرا ان تذودوّا دونه الناساً

کونوا فداءلکم امتی وماولدت   فی نصر احمد دون الناس اتراساً[14]

. څلورو تنو ته د نیک پیغمبر(ص) د مرستې سپارښتنه کوم زوی مې علی، زمونږ د قبیلې مشر عباس، او د خدای زمري حمزه ته چې تل یې د پیغمبر(ص) ملاتړ کړے دے او (زوي) مې جعفر ته چې د هغه ملګرے او مرستندویے ووسي او تاسو – چې زما خپلوان له تاسو قربان شه تل د خدای د رسول لپاره د دشمنانو په وړاندې د ډالونو په شان اوسئ.

هر با انصافه او خالص انسان د دومره ښکلیو ادبي شعرونه په لیدلو سره چې په ډاګه په یو خدای او د پیغمبر(ص) په رسالت د ابوطالب د ایمان او عقیدې بیانوونکي دي د شیعه ؤ د خبرې په حقانیت چې ابو طالب رښتنے مؤمن ؤ، پوهیږي او په

هغو بې بنیاده تورونو افسوس کوي چې ځینو لیکوالو په خاصو سیاسي اهدافو سره د قریشو په دغه ایماندار کس د خداي د پیغمبر(ص) په ترڅ او د اسلام په لومړیو وختونو او په هغو سختو حالاتو کښې

د شریعت په لوي ساتونکي لګولي دي او هغه یې کافر بللے دے.

2. له پیغمبر(ص) سره د ابوطالب سلوک د هغه د ایمان ښودونکے دے.

د اسلام ټولو تاریخ لیکونکو د هغو سرښندنو او بې مثاله فداکاریو یادونه کړې ده چې ابوطالب د رسول الله مبارک د مقدس وجود لپاره کړي دي او د ا خبره پخپله د هغوي په کلک ایمان یو دلیل دے.

ابو طالب د اسلام د ملاتړ او د پیغمبر(ص) د حفاظت لپاره درې کاله په شعب ابي طالب کښې د رسول الله مبارک تر څنګ د کډوالۍ او سخت ژوند ته د قریشو په مشرۍ ترجیح

ورکړ او د مسلمانانو د اقتصادي کلابندۍ تر پایه پورې د هغوی تر څنګ باقي پاتې شو او په هغو سختو حالاتو کښې یې تولې ستونځې وزغملې[15]

له دې ورتېر ابوطالب خپل ګران زوے علی(ع) د رسول الله مبارک پوره ملګرتیا او ملاتړ ته وبالۀ او له هغه یې وغوښتل چې په ټولو سختو شیبو او کړاوونو کښې د حضرت محمد(ص) په څنګ کښې پاتې شي.

ابن ابی الحدید معتزلی د نهج البلاغې په شرحې کښې دا خبره

له ابوطالبه نقل کړې ده چې خپل زوې حضرت علی(ع) ته یې وفرمایل:

"دخداې رسول تا یوازې نیکۍ او ښو کارونو ته بلي نو تل له هغه سره یو ځاې او ملګرے اوسه".[16]

څرګنده ده چې د حضرت ابوطالب لخوا د پیغمبر(ص) دومره خدمتونه او د اسلام د سپیڅلي دین په دفاع کې د هغوي دومره سرښندنې او زیارونه د هغوي د ایمان ښکاره ګواه دي.

په دې اساس لوي مسلمان عالم – ابن ابی الحدید – د رسول الله مبارک او د هغه د پاک دین په حفاظت کښې د ابوطالب حیاتي او مهم وجود داسې ستایي:

وَ لَولا اَبـو طـالب و ابنُهُ   لما مثل الدین شخصاً فقاماً

فذاك بمكة أوى و حامى   و هٰذا بیثرب جس الحـماما

و ما ضر مجد ابی طالب   ججهول لغی او بصیرٌ تعامیٰ[17]

ـ که ابوطالب او زوے یې نه وے اسلام دین به هیڅکله نه وے ټینګ شوے هغه په مکه کښې پیغمبر(ص) ته پناه ورکړه او ملاتړ یې وکړ او د هغه زوے په یثرب کښې (د خداي د رسول د مرستې په لاره کښې) د مرګ جبو ته کوز شو، هیڅوک د

ابوطالب شان ته تاوان نه شي رسولے نه د چتياتو ويونكي جاهلان او نه هغه خبر كسان چې ځانونه يې قصداً ناپوهه كړي دي.

3. د ابوطالب وصيت د هغه په ايمان روښانه ګواه دے

د "حلبی شافعی" په شان د اسلامي نړۍ مشهورو شخصيتونو په

خپل سيرت كښې او محمد ديار بكري په تارخ الخميس كښې د ابوطالب اخري خبرې داسې نقل كړي دي چې خپل قوم د رسول الله مبارك مرستې ته بلي:

"يَا مَعشِر قريش كونوا له ولاةٌ، و لحزبه حماة، والله لايسلكُ احدٌ منكم سبيله الا رشدٌ و لا يأخذُ احد بهديه الا سعدٌ، و لوكان لنفسی مدة و لاجلی تأخير لكففتُ عنهُ الهزائز و لدفعتُ عنه الدواهی ثم هَلكَ".[18]

"ای زما خپلوانو د محمد ملګري او پیروکار اوسئ او د هغه د ګوند(اسلام) ملاتړ وکړئ په خداي قسم هر کس چې د هغه د هدایت د نور پیروي وکړي نیکمرغه کیږي که ژوند له ماسره وفا کړې وے او اجل ماته فرصت راکړے وے بې له شکه به مې له هغه سختیانې او مصیبتونه لیرې کړي وو. دا یې وویل او وفات شو.

4. له ابوطالب سره د خداي د رسول محبت د هغه په ایمان ګواه دے.

د خداي رسول(صلی الله علیه و اله) په مختلفو مناسبتونو د خپل تره – ابوطالب – درنښت کاوه او له هغه سره یې مینه څرګندوله

. دلته یې یوازې دوو ځایونو ته اشاره کوو:

الف: ځینو مورخانو دا روایت نقل کړے دے چې پیغمبر(ص) عقیل بن ابی طالب ته وفرمایل: "إنّی احبكَ حبینِ حبی لقرابتك منی و حبّاً لما كنتُ اعلم من حب عمی اياك".[19]

زه له تاسره له دوو سببونو مينه کوم يو په دې خاطر چې خپل مې يې او بل په دې خاطر چې ماته پته ده زما تره – ابوطالب – له تا سره مينه کوله.

ب: حلبی هم په خپل سيرة کښې له رسول الله مبارکه داسې روايت کوي چې د خپل تره حضرت ابوطالب د مقام درنښت کوي:

"مانالت قريش منی شيئاً اکرههُ (ای اشد الکراهة) حتی مات ابوطالب". [20]

تر کومه چې ابوطالب ژوندے ؤ د قريشو کافرانو ماته ازار ونه رسولے شو. څرګنده ده چې له ابوطالب سره د رسول الله مبارک مينه او د هغه د غوره مقام او شان درنښت د ابوطالب د ايمان ګواه دے ځکه چې د قرآن د آيتونو د نص مطابق د خداي رسول يوازې له مؤمنانو سره مينه او محبت کوی او د کافـرانو او مشرکانو په

معامله کښې سخت دے قرآن مجيد فرمايي:

"محمّدٌ رسول الله والذين معهُ أشِداءٌ على الكُفّارِ رحماءُ بينَهُم".[21]

محمد(ص) د خداي پيغمبر دے او کوم کسان چې له هغه سره دي له کافرانو سره سخت او پخپلو کښې مهربانه دي.

او په بل ځاي کښې فرمايي:

"لاتَجِدُ قوماً يؤمِنونَ بالله واليومِ الاخِرِ يّوادونَ مَن حادالله وَ رَسولُهُ و لو كانوا آباءهم او ابناءهم او إخوانُهُم او عشيرتُهم اولئكَ كتب فى قُلوبِهم الايمان".[22]

هيڅ کله به هغه کسان چې په خداي او د قيامت په ورځ ايمان لري داسې ونه مومې چې د خداي او د رسول دښمنان پرې ګران وي که څه هم دا دشمنان د هغوي پلاران، زامن ورونه يا خپلوان ولې نه وي دوي دي چې خداي تعالیٰ يې په زړونو ايمان ليکلے دے.[23]

دغو آيتونو ته په پام سره او له ابوطالب سره د پيغمبر(ص) له مينې او د مختلف مناسبتونو د هغه له درنښت سره د دغو آيتونو په ترتله کولو سره په دې کښې شک نه پاتې کيږي چې ابوطالب په خداي او د هغه په پيغمبر(ص) ايمان ډېره لوړه مرتبه لري.

5. د رسول الله مبارک د اصحابو ګواهي

د پيغمبر(صلى الله عليه و اله) ځينو اصحابو د ابوطالب په ريښتني ايمان ګواهي ورکړې ده دلته يې ځينو ته اشاره کوو.

الف: يو ناپوهه سړي د اميرالمؤمنين على(ع) په مخکښې د ابوطالب په شان ناروا تور ولګاوه، امام على په داسې حال کښې چې د غوسې نښې يې په مخ څرګندې شوې وفرمايل:

"مه، فض اللهُ فاكَ والذى بَعثَ مُحَمّداً بالحق نبياً لو شفع ابى فى كل مذنبٍ على وجه الارض لشفعه الله". [24]

غلې شه، خداې دې خلهٔ ماته کړه، قسم په هغه خداې چې محمد يې په پيغمبرۍ وګمارهٔ، که پلار مې (ابوطالب) وغواړي د هر ګناهکار شفاعت وکړي خداې تعالیٰ يې شفاعت مني.

او په يو بل ځاې کښې فرمايي:

"كان والله ابوطالب عبدالمناف بن عبدالمطلب مؤمناً مسلماً يكتم ايمانه مخافةً على بنى هاشم ان تنابذها قريش".[25]

په خداې قسم ابوطالب، عبدالمناف بن عبدالمطلب مؤمن او مسلمان ؤ او خپل ايمان يې د قريشو له کفارو پټوهٔ چې له بنى هاشمو سره دشمني ونه کړي.

د امام على(عليه السلام) دا وېناوې نه يوازې د ابوطالب د ايمان مزبوتيا تاييدوي بلکې هغه د خداې په وليانو کښې شاملوي چې د نورو شفاعت هم کولے شي

ب: ابوذرغفاري د ابوطالب په هکله داسې وايي:

"والله الذی لا إلٰه إلا هو ما مات ابوطالب رضی اللّهُ عنه حتٰی اسلم".[26]

په هغه خداي قسم چې له هغه پرته بل خداي نيشته ابوطالب وفات نه شو مګر دا چې له مرګه مخکښې يې ايمان راوړ.

ج: له عباس بن عبدالمطلب د ابوبکر بن ابی قحافه هم په ډېرو اسنادو سره داسې روايت راغلے دے:

إنّ ابا طالب ما مات حتیٰ قال لا إلٰهَ إلاّ اللّهُ محمد رسول الله.[27]

ابوطالب له دنيا لا نه ړۀ مګر دا چې وې ويل: لا إله إلا الله محمدرسول الله.

6. ابوطالب د اهل بیتو له نظره

ټولو اهلبیتو علیهم السلام د ابوطالب کلک ایمان تایید کړے دے او په مختلفو موقعو کښې یې د رسول الله مبارک د دغه سرښندونکي ملګري دفاع کړې ده چې دلته یې دوو بیلګو ته اشاره کوو.

الف: امام باقرفرمايي:

"لو وُضِع ایمان ابي طالب فی کفة میزان و ایمان هٰذا الخلق فی الکفة الاخریٰ لرجّحَ ایمانه".[28]

که د ابوطالب ایمان د تلې په یو پلړې کښې واچوو او د دغو خلکو ایمان په بلې کښې د ابوطالب ایمان پرې درووند دے.

ب: امام جعفرصادق (ع) له رسول الله مبارکه نقلوي:

"إنّ اصحاب الكهف اسروا الايمان و اظهروا الكفر فأتاهم الله اجرهم مرتين و انّ اباطالب اسر الايمان و أظهر الشرک فأتاه اللهُ اجره مرتين". [29]

اصحاب کهف (د ځينو مصلحتونو په وجه) خپل ايمان پټ کړ او داسې يې ظاهره کړه چې کافران دي نو خداي تعالیٰ هغوي ته دوه ځله بدله ورکړه او ابوطالب هم خپل ايمان پټ وساته (د مصلحت له مخې يې) کفر ښکاره کړۀ او خداي تعالیٰ دوه ځله هغه ته بدله ورکړه.

له دغو دوو دليلونو د لمر په شان ښکاره کيږي چې ابوطالب لاندينی مقامونه لرل:

1. په خداي تعالیٰ او د هغه په قدرمن پيغمبر(صلی الله عليه و اله) کلک ايمان.

2. د پيغمبر(ص) په نزد ډېر محبوبيت

3. د رسول الله مبارک کلکه ملګرتیا او د اسلام په لاره کښې سرښندنه

4. د خداي تعالیٰ په نزد د شفاعت د مقام لرل او په دې ډول د هغو ناروا تورونو بې اساس والے چې ابوطالب ته ورکول کیږي، څرګندیږي.

له دغه خبرو چې بیان شوې دوه حقیقتونه مونږ ته ښکاره کیږي:

1. رسول الله مبارک، اصحابو امیرالمؤمنین او معصومو امامانو د ابوطالب ایمان منلے دے.

2. هغه ناروا تورونه چې په ابوطالب پورې تړل کیږي څه بنیاد نه لري او یوازې د ځینو سیاسي مقصدونو او د بني امیه او بني عباسو د ځینو واکمنانو په وسیله چې همیشه له اهلبیتو علیهم السلام او د ابوطالب له بچیانو سره په جنګ وو – په ابوطالب پورې تړل شوي دي – او هغوي جوړ کړي دي.

اوس لازمه ګڼو هغه تر ټولو لوي لاسوند چې دوي د پیغمبر(ص) د دغه کلک او فداکار ملګري د شخصیت د خرابولو لپاره استعمال کړے دے او په "حدیث ضحضاح" مشهور دے وڅېړو او د قرآن مجید د آیتونو، د پیغمبر(ص) د سنتو او د عقل سلیم له نظره د دغه حدیث جعلی والے او دروغوالے درښکاره کړو.

د ضحضاح د حدیث جاج

ځینو لیکوالانو لکه بخاري او مسلم د ځینو راویانو لکه "سفیان بن سعید ثوري، عبد الملک بن عمیر او عبدالعزیز محمد راوردي او لیث بن سعد" له لوري لاندنۍ دوه خبرې (حدیثونه) په پیغمبر(ص) پورې تړلي دي.

الف: وجدتُهُ فی غمراتٍ من النار فأخرجتهُ إلی ضحضاح".[30]

او هغه (ابوطالب) مې په ډېر اور کښې ولیدۀ نو هغه مې ضحضاح ته بوتلو"

ب: لَعَلّهُ تنفعه شفاعتی یوم القیٰمة فیجعلُ فی ضحضاح من النار یبلغ کعبیه یغلی منه دماغه".

ښايي د قيامت په ورځ زما شفاعت هغه ته څه ګټه ورسوي نو د اور په ضحضاح کښې راوستل شي. چې ژور والے يې د هغه د پښو تر ګيټيو رسيږي په دې ډول چې د هغه مازغه يشيږي". [31]

که څه هم پريمانه روايتونه او روښانه دليلونه چې د ابوطالب د ايمان په هکله مو بيان کړل د دغه لوي تور او تهمت (حديث ضحضاح) دروغوالے او بې بنياد والے ثابتوي خو د مسئلې د لا وضاحت لپاره په دوو برخو کښې د حديث ضحضاح جاج اخلو:

1. د دغه حديث د اسنادو بې اساس والے.

2. د خداي له کتاب او د پيغمبر(ص) له سنتو سره د هغه ټکر.

د ضحضاح د حدیث د اسنادوبې اساسوالے.

مخکښې مو وویل چې د ضحضاح د حدیث راویان دا کسان دي سفیان بن سعید ثوري، عبدالملک بن عمیر، عبدالعزیز بن محمد دراوردي، او لیث بن سعد. اوس د رجال د علم د اهل سنتو عالمانو په استناد سره چې د محدثانو احوال یې بیان کړي دي د دغه کسانو وضعیت جاجوو.

الف: سفیان ابن سعید ثوري.

د رجال د علم لوي اهل سنت عالم ابو عبدالله محمد بن احمد بن عثمان ذهبی د ده په هکله داسې وایي:

"كانَ يُدَلّسُ عن الضعفاء".[32]

سفیان بن ثوري به جعلي حدیثونه له ضعیفو راویانو بیانول

دا خبره ښکاره دلیل دے د تدلیس په وجود او له ضعیفو یا مجهولو کسانو د حدیثونو بیانول چې سفیان ابن سعید ثوري

به دا کار کاوه چې په دې طريقه د هغه حديثونه له اعتباره لويږي.

ب: عبدالملک بن عمير

ذهبی د هغه په هکله وايي:

"طالَ عُمرُهُ و ساءَ حفظُهُ قال ابوحاتم: ليس بحافظٍ تَغَيّرَ حفظهُ و قال احمد: ضعيف يخلطُ، و قال ابن معين: مخلطٌ، و قالَ ابن فراش: كان شعبه لا يرضاه و ذكر الكوسج عن احمد انه ضَعّفهُ جداً". [33]

عمر يې اوږد شو او حافظه يې ګډه وډه شوه ابوحاتم وايي: د حديثو د ساتلو توان يې نه درلود او حافظه يې ګډه وډه شوه، احمد بن حنبل هم وايي: عبدالملک بن عمير له غلطيو ډک او ضعيف دے، (يعنې بې بنياده او غلط روايتونه نقلوي) ابن معين وايي: هغه سم حديثونه له غلطو حديثونو سره ګډوډ

کړي دي، کوسج له احمد بن حنبله روايت کړے دے چې عبدالملک بن عمير يې سخت ضعيف ګڼلے دے".

له دغو ټولو دا خبره معلوميږي چې عبدالمک بن عمير لانديني صفات لرل:

1. بې حافظه او هيرجن
2. ضعيف (د علم رجال په اصطلاح کښې) يعنې هغه کس چې په روايتونو يې باور نه شي کيدے
3. له غلطيو ډک
4. مخلط (يعنې هغه کس چې صحيح او غلط روايتونه سره ګډ کړي)

څرګنده ده چې په دغو کښې هر يو صفت په يوازې سر هم د عبدالملک بن عمير د حديثونو په بې بنياد والي ګواهي ورکوي حال دا چې دا ټول کمزوري ټکي په هغه کښې موجود دي.

ج: عبدالعزیزبن محمد دراوردي

د اهل سنتو د رجال عالمانو هغه هیرجن او بې حافظه یاد کړې دې چې د هغه په روایتونو استدلال نه شو کولے

احمد بن حنبل د دراوردي په هکله وایي:

"إذا حدّثَ من حفظه جاءَ ببواطیل".[34]

هر کله چې له یادو روایت وکړه بې بنیاده او نامربوطه خبرې کوي.

ابو حاتم هم د هغه په هکله وایي:

"لا یحتَجّ بِه".[35]

د هغه په خبره استدلال نه شي کیدے.

ابو زراعه هم هغه "سیّئُ الحفظ" یعني بد حافظه بللے دے.[36]

د:لیث بن سعد

د اهل سنتو د علم رجالو کتابونو ته په مراجعې سره ښه معلومیږي چې هغه ټول راویان چې نوم یې لیث دے ناپیژاندي، مجهول او ضعیف کسان دي چې د هغوي په حدیثونو استدلال نه شو کولے[37] او لیث بن سعد هم له دغو ضعیفو او بې پروا کسانو دے چې د حدیثو له اوریدلو او د هغې د راویانو په نقل کښې یې بې پروایي کوله.

یحیٰ بن معین د هغه په هکله وایي:

"إنّهُ كان يتساهل فی الشيوخ والسّماع".[38]

لیث بن سعد د هغو کسانو په هکله چې له هغو یې روایت کړے دے او هم دا راز د حدیثونو په اوریدلو کښې بې غوري کړې ده.

"نباتي" هم هغه له ضعيفانو ګڼلی دے او د هغه نوم یې په خپل کتاب "التذليل على الكامل" کښې چې یوازې ضعیف روایان یې پکښې معرفي کړي دي راوړے دے.[39]

له دغو ویناوو معلومیږي چې د ضحضاح حدیث اصلي راویان ډېر زیات ضعیف دي او د هغوي په حدیثونو باور نه شي کیدے.

د حدیث ضحضاح متن له قرآن او سنتو سره سمون نه خوري

په دغه حدیث کښې رسول الله مبارک ته داسې نسبت ورکړل شوے چې هغه حضرت ابوطالب د دوزخ د اور له سختو غرغندېو د اور یوې وړې کندې ته بوتله او په دې ډول یې د هغه عذاب کم کړ یا یې هیله وکړه چې د قیامت په ورځ د هغه شفاعت وکړي. حال دا چې قرآن مجید او د پیغمبر(ص) سنت یوازې د مؤمنانو او مسلمانانو لپاره د پیغمبر(ص) شفاعت

مني نو كه ابوطالب كافر وے هيڅكله پيغمبر(ص) د هغه عذاب نه شو كمولے يا يې شفاعت نه شو كولے.

په دا ډول د حديث ضحضاح د محتوىٰ بې بنياده والے او دروغوالے د هغو كسانو د ويناوو په اساس چې ابوطالب كافر ګڼي ثابتيږي.

اوس د خداي د كتاب او سنتو په رڼا كښې د دغه مسئلې روښانه دلايل درته وړاندې كوو.

الف: قرآن مجيد په دې هكله فرمايي:

"والذِينَ كَفَروا لَهُم نَارُ جَهَنّمَ لا يُقضٰى عَلَيهِم فَيَمُتُوا و لا يُخففُ عَنهُمُ مِن عذابها كذلكَ نَجزِى كُل كَفُورٍ". [40]

د دوزخ اور د كافرانو لپاره دے نه د هغوي مرګ رارسيږي چې مړۀ شي او نه يې عذاب كميږي مونږ كافرانو ته داسې سزا وركوو.

ب: د پيغمبر(ص) سنت هم د کافرانو لپاره شفاعت نفي کوي ابوذر غفاري له رسول الله مبارکه داسې روايت کړے دے:

"أعطيتُ الشفاعة و هىَ نائلةٌ مِن اُمّتى من لا يُشركُ بالله شيئاً".

زما شفاعت زما په امت کښې دهغو کسانو په نصيب کيږي چې مشرک نه وي په دې اساس د حديث ضحضاح متن هم د هغو کسانو د وينا په اساس چې ابوطالب ته کافر وايي هيڅ بنياد او اساس نه لري او له کتاب او سنت سره مخالف دے.

نتيجه:

له تيرو وضاحتونو معلومه شوه چې حديث ضحضاح هم د سند له نظره او هم د متن او محتوا له نظره هيڅ اعتبار نه لري او په هغه استدلال نه شي کيدے په دې طريقه هغه مضبوطه کِلا چې دوي د ابوطالب د پياوړي ايمان د خرابولو لپاره هغې ته پناه وړي، ماتيږي او د هغه مؤمن قريش او د

رسول الله مبارک د پاخه ملګري او ريښتيني ملاتړي ځلانده
ځېره هماغه شان ځلنده او روښانه پاتې کېږي.

*****

[1]. کامل ابن اثیر لومړے ټوک 261مخ 1348کال مصر چاپ.

[2]. تیر سند

[3]. تاریخ یعقوبی 2ټوک 7مخ، نجف چاپ.

[4]. سیره حلبی اول ټوک مصر چاپ 136 – 137مخونه بیروت چاپ 114 – 115مخونه.

[5]. تېر سند.

[6]. تیر سند

[7]. تېر سند (سیره حلبی) لومړے ټوک 137مخ مصر چاپ.

[8]. د لا ډېر وضاحت لپاره "سیره حلبی" مصر چاپ لومړے ټوک 134مخ او او سیره هشام بیروت چاپ لومړے ټوک 189مخ او "ابوطالب مؤمن قریش" 109مخ بیروت چاپ او

طبقات کبرئ لومړے ټوک 117مخ بیروت چاپ ته مراجعه وکړئ.

[9]. الحجه 57مخ او د همدې په شان په مستدرک حاکم 2ټوک 623مخ بیروت چاپ.

[10]. تاریخ ابن کثیر لومړے ټوک 42مخ شرح نهج البلاغه (ابن ابی الحدید) دوهم چاپ 14ټوک، 72مخ.

[11]. شرح نهج البلاغه (ابن ابی الحدید) 2چاپ 14ټوک تاریخ ابن عساکر، 1ټوک 275مخ تاریخ ابن کثیر لومړے ټوک 266مخ، تاریخ الخمیس لومړے ټوک 254مخ.

[12]. خزانة الادب بغدادی لومړے ټوک 261مخ تاریخ ابن کثیر 3ټوک 42مخ شرح نهج البلاغه (ابن ابی الحدید) 14ټوک 55مخ دوهم چاپ فتح الباري 7ټوک 153 – 155مخ، الاصابه 4ټوک 116مخ مصرچاپ 1358ھ کال دیوان ابی طالب 12مخ.

[13]. شرح نهج البلاغه (ابن ابی الحدید) دوهم چاپ 14ټوک 78مخ دیوان ابو طالب 75مخ.

[14]. مشابهات القرآن (ابن شهر اشور مازندرانی) د سورۀ حج په تفسیر کښې د "وَ یَنصُرن الله مَن یَنصرهُ" په ذیل کښې .

[15]. د ډېرو معلوماتو لپاره دغو مدارکو ته مراجعه وکړئ

سیره حلبی لومړے ټوک 134مخ مصردوهم چاپ، تاریخ الخمیس لومړے ټوک 254مخونه بیروت چاپ، سیره ابن هشام، لومړے ټوک بیروت چاپ 189مخ، شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید دوهم چاپ 14ټوک 52مخ، تاریخ یعقوبی اول، دوهم ټوک نجف، الإصابه 4ټوک 115مخ مصر چاپ، طبقات کبریٰ اول ټوک 119مخ بیروت چاپ 1380کال.

[16]. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید 14ټوک 53مخ دوهم چاپ.

[17]. تېر سند 84مخ.

[18]. تاريخ الخميس لومړے ټوک 301 – 300مخونه بيروت چاپ، سيره حلبی اول ټوک 391مخ مصر چاپ.

[19] . تاريخ الخميس لومړے ټوک 163مخ بيروت چاپ، الاستيعاب 2ټوک 509مخ.

[20]. سيره حلبی اول ټوک 391مخ مصر چاپ.

[21]. د فتح سورې 29 آيت.

[22]. د مجادلې سورې 32آيت.

[23] . همداراز د سوره ممنحنه لومړے آيت د توبې سورې 23 آيت او د مائدې سورې 45 او 81آيتونه هم په وې خيره ګواه دي.

[24]. الحجه 24مخ.

[25]. الحجه 24مخ.

[26]. شرح نهج البلاغه (ابن ابی الحدید) 14ټوک 71مخ دوم چاپ.

[27]. الغدیر اوم ټوک 398مخ دریم چاپ بیروت 1378ھ کال د تفسیر وکیع په نقل .

[28]. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید 14ټوک 68مخ دوهم چاپ، الحجه 18مخ.

[29]. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید 14ټوک 70مخ، الحجه 17مخ او 115مخ.

[30]. صخضحاح هغه کندې ته وايي چې ژورواﻟې يې د انسان تر وني کم وي.

[31]. صحيح بخاري 5ټوک ابواب مناقب، باب قصه ابی طالب 52مخ مصر چاپ او اتم ټوک کتاب الادب باب کنية المشترک 46مخ.

[32]. ميزان الاعتدال ذهبي 2ټوک 169مخ بیروت 1382کال.

[33]. ميزان الاعتدال 2ټوک 660مخ بيروت لومړے چاپ.

[34]. تیر سند 634مخ.

[35]. همدغه.

[36]. تیر سند 634مخ.

[37]. ميزان الاعتدال 3ټوک بیروت چاپ لومړے له 420مخ تر 423مخونو.

[38]. تیر سند 423مخ.

[39]. شیخ البطح 75مخ ميزان الاعتدال 3ټوک 423مخ.

[40]. سوره فاطر 36 ايت

******